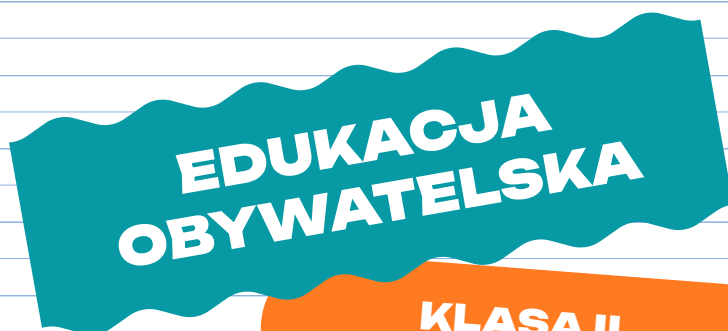

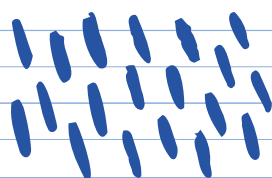
Scenariusz lekcji

KLASA II
PONADPODSTAWOWA

ĆWICZENIA

Klasa:

II PONADPODSTAWOWA

Przedmiot:

EDUKACJA OBYWATELSKA

Temat:

ALGORYTMY I BAŃKI INFORMACYJNE – CZY INTERNET POKAZUJE NAM PRAWDĘ?

Pytanie kluczowe (problemowe):

ALGORYTMY I BAŃKI INFORMACYJNE – CZY INTERNET POKAZUJE NAM PRAWDĘ?

Czas realizacji:

45 MINUT

Warto wiedzieć – wprowadzenie do zajęć

W dobie powszechnego dostępu do internetu nastolatki od urodzenia funkcjonują w cyfrowym środowisku. Dlatego rola nauczycielki lub nauczyciela w szkole ponadpodstawowej nie ogranicza się jedynie do przekazywania wiedzy, ale powinna obejmować również kształcenie kompetencji medialnych, w tym umiejętności krytycznego odbioru treści internetowych.

Jednym z kluczowych zjawisk wpływających na sposób postrzegania świata przez uczniów jest tzw. bańka filtrująca zwana również bańką informacyjną.

Bańka filtrująca to efekt działania algorytmów, które analizują w sieci aktywność użytkownika lub użytkowniczki (np. polubienia stron, postów, kliknięcia, historia wyszukiwarki, czas spędzony przy treści) i na tej podstawie selekcionują kolejne informacje. W rezultacie każdy użytkownik internetu widzi inne, spersonalizowane treści, dopasowane do jego wcześniejszych preferencji czy zachowań.

Według twórcy teorii baniek filtrujących¹, taka bańka to indywidualny ekosystem informacji, który może prowadzić do intelektualnej izolacji i ograniczenia kontaktu z różnorodnymi poglądami.

Wyniki badań² pokazują, że bańki informacyjne wpływają na zachowania młodych ludzi w internecie, ograniczając ich zdolności samodzielnej oceny treści, a wg raportu Komisji Europejskiej³ z 2018 r. tylko 11% Polaków deklarowało, że rozumie jak działają algorytmy w internecie.

1 Pariser E., (2011). The Filter Bubble. What the Internet Is Hiding From You

2 Kramkowska M., (2022). Zachowania informacyjne człowieka w kontekście zjawiska epistemicznej bańki informacyjnej

3 Komunikat Komisji Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów – Zwalczanie dezinformacji w internecie: podejście europejskie, Bruksela 2018 r.

Konieczne jest więc uświadamianie młodzieży, w jaki sposób ich zachowania w sieci wpływają na kształtowanie algorytmów oraz jak ważne jest wzmacnianie umiejętności krytycznego myślenia. Ważne jest również, by uczniowie i uczennice wiedzieli, jaki wpływ na rozprzestrzenianie się dezinformacji mają bańki filtrujące⁴ poprzez np.

- Selektywność informacji pod kątem preferencji – jeśli raz młody człowiek zetknął się z dezinformacją, może ona krążyć po jego mediach w różnych odsłonach;
- Zamykanie się grup o podobnych poglądach, co sprzyja radykalizacji i powielaniu dezinformacji w swoim kręgu.

Cele szczegółowe powiązane z podstawą programową

Uczeń/uczennica:

- wyjaśnia wpływ mediów tradycyjnych i społecznościowych na przekonania i postawy opinii publicznej oraz funkcjonowanie społeczeństwa, państwa i demokracji;
- wyjaśnia zagrożenia związane z upowszechnianiem niesprawdzonych informacji zwłaszcza w bańkach informacyjnych;
- identyfikuje przykłady manipulacji i dezinformacji oraz fałszywe informacje, a także potrafi je weryfikować.

Kompetencje kluczowe

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie uczenia się.

Kryteria sukcesu dla ucznia/uczennicy

- Wyjaśnisz, w jaki sposób działają algorytmy personalizujące treści w internecie.
- Wyrazisz swoją opinię na temat funkcjonowania baniek informacyjnych w kontekście dezinformacji i izolacji pogładowej.
- Podasz trzy przykłady działań niwelujących zjawisko bańki informacyjnej.

⁴ Źródło: Walka z dezinformacją w mediach społecznościowych: [O czym należy wiedzieć? - 5G: sieci telekomunikacyjne nowej generacji - Portal Gov.pl](#) dostęp: 12.07.2025 r.

Wskazówki do przeprowadzenia zajęć:

- Zajęcia obejmują ważny temat dla uczniów i uczennic dotyczący ich codziennego funkcjonowania w internecie. Nie każdy młody człowiek będzie miał gotowość do prezentowania swoich prawdziwych poglądów. Warto o tym pomyśleć, planując lekcję. Jeśli nauczyciel/nauczycielka obawia się sytuacji, że młodzież może nie chcieć rozmawiać, ujawniając swoje poglądy, warto na początku lekcji ustalić zasady i odwołać się do przytoczonych na wstępie badań – rozprzestrzenieniu się dezinformacji sprzyja nieświadomość użytkowników i użytkowniczek internetu. Pod koniec lekcji zaplanowano dyskusję na forum. Dobrze jest stworzyć przestrzeń do udziału w niej również tych osób, które się nie zgłaszały lub były mniej aktywne na zajęciach.

Metody/techniki pracy

- pogadanka
- śnieżna kula
- eksperyment edukacyjny
- rutyna krytycznego myślenia: POMYŚL – ZNAJDŹ PARĘ – PODZIEL SIĘ
- dyskusja na forum
- burza mózgów z wykorzystaniem narzędzia coachingowego: odwrócone cele

Formy pracy

- indywidualna;
- grupowa – praca w parach, trójkach i grupach.

Środki dydaktyczne

ZAŁĄCZNIK NR 1. karta pracy do eksperymentu edukacyjnego

ZAŁĄCZNIK NR 2. karta pracy do burzy mózgów

Pomoce dydaktyczne

- karty pracy
- smartfony uczniów

Opis przebiegu zajęć/lekcji

Wprowadzenie

1.

Rozmowa kierowana: nauczyciel/nauczycielka pyta: Czy wszyscy widzimy ten sam internet? Zaprasza uczniów i uczennice do swobodnej wypowiedzi, wnioski (główne hasła) warto zapisać na tablicy.

2.

Śnieżna kula – nauczycielka/nauczyciel dzieli klasę na cztery sektory. W każdym z nich prosi uczniów najpierw o połączenie się w pary i ustalenie znaczenia definicji:

I sektor – dezinformacja

II sektor – algorytmy

III sektor – bańki informacyjne

IV sektor – personalizacja treści

Po 2-3 minutach prosi pary z poszczególnych sektorów o połączenie się w czwórki, a potem w jedną grupę i ustalenie wspólnej definicji.

Na koniec nauczycielka/nauczyciel prosi przedstawicieli lub przedstawicielki grup o prezentację wyjaśnień pojęć i ewentualnie je uzupełnia.

Część główna

1.

Eksperyment edukacyjny – praca w trójkach – nauczyciel lub nauczycielka prosi uczniów i uczennice, żeby wzięli swoje smartfony i wspólnie, sprawdzając te same hasła sprawdzili, czy internet przekazuje im tę samą treść.

Warto wybrać hasła, które ostatnio polaryzują odbiorców internetu np.: „zmiany klimatu”, „bezpieczeństwo energetyczne” lub „wojna w Ukrainie”. Można dać grupom hasło do wyboru, można też przydzielić odgórnie.

Grupy zapisują swoje wnioski w KARCIE PRACY – **ZAŁĄCZNIK NR 1**. Czy wszyscy widzimy ten sam internet? – eksperyment.

Efektem pracy uczniów i uczennic powinny być zapisy stron i krótka ich charakterystyka: kto jest autorem/autorką, czym zajmuje się strona, czy jest wiarygodna, do kogo kieruje swoje treści, kto może ją finansować?

2.

Prezentacja wniosków grup – nauczyciel/nauczycielka prosi kolejnych przedstawicieli/przedstawicielki grup o przybliżenie wypracowanych wniosków.

3.

Dyskusja na forum – nauczycielka/nauczyciel zaprasza poszczególne osoby do udzielenia odpowiedzi na pytania:

- Algorytmy i bańki informacyjne – czy internet pokazuje nam prawdę?
- W jaki sposób bańki informacyjne przyczyniają się do rozprzestrzeniania się dezinformacji?

Podsumowanie z ewaluacją i refleksją uczniowską

1.

Burza mózgów – praca w trójkach w wykorzystaniem narzędzia coachingowego: Odwrócone cele – **ZAŁĄCZNIK NR 2**.

Nauczyciel/nauczycielka prosi uczniów i uczennice, by połączyli się w trójki i by w pierwszej kolumnie karty pracy zapisali wszystkie działania użytkowników i użytkowniczek internetu, które zamykają ich w bańkach informacyjnych.

Następnie prosi, aby do każdego tego działania zapisać co zrobić, by do tego nie dopuścić.

Przykładowe zapisy efektów pracy uczniów:

DZIAŁANIA ZAMYKAJĄCE NAS W BAŃCE:

Lajkowanie podobnych treści

Udostępnianie każdej treści

ODWRÓCONE CELE:

Lajkować też przeciwne treści

Sprawdzanie wiarygodności informacji

2.

Ewaluacja zajęć – nauczyciel/nauczycielka prosi uczniów i uczennice o swobodne wypowiedzi, na temat tego, co ich dzisiaj zainspirowało na zajęciach, co chcą wprowadzić w życie w ramach swojego codziennego użytkowania internetu.

Załącznik nr 1.

PRACA W GRUPACH

Czy wszyscy widzimy ten sam internet? – eksperyment

Wspólnie w grupie wpiszcie w wyszukiwarki na swoich telefonach to samo hasło. Następnie porównajcie pięć pierwszych wyników. Zanotujcie w tabeli wnioski dotyczące różnic **w treści, źródłach, języku komunikatu**, odpowiedzcie sobie na pytania: **kto jest autorem, czym zajmuje się strona, czy jest wiarygodna, do kogo kieruje swoje treści, kto może ją finansować** itp.

SPRAWDZANE HASŁO:

	OSOBA 1	OSOBA 2	OSOBA 3
1. WYNIK (strona, o czym jest przekaz)			
2. WYNIK (strona, o czym jest przekaz)			
3. WYNIK (strona, o czym jest przekaz)			
4. WYNIK (strona, o czym jest przekaz)			
5. WYNIK (strona, o czym jest przekaz)			
REFLEKSJE – Czym się różnią wyniki do tego samego hasła? – Czy któryś z wyników pasuje do Waszych zainteresowań? – Jakże dane (historia wyszukiwania, lokalizacja, preferencje itp.) mogły wpłynąć na rezultaty wyszukiwania?			

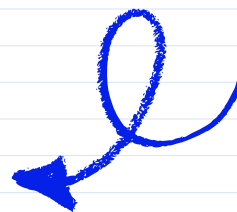
Załącznik nr 2.

Odwrócone cele

 DZIAŁANIA ZAMYKAJĄCE NAS W BAŃCE INFORMACYJNEJ	 ODWRÓCONE CELE

Zadanie dodatkowe

Połącz w pary

ALGORYTM

- Forma przemocy stosowanej on line.

BAŃKA INFORMACYJNA

- Technika wpływania na ludzi w taki sposób, aby osiągnąć zamierzony cel.

MANIPULACJA

- Zjawisko, w którym użytkownicy i użytkowniczki otrzymują informacje zawężone do tego, co wcześniej widzieli i czytali.

IZOLACJA

- Celowe szerzenie fałszywych lub wprowadzających w błąd informacji z celu manipulacji opinią publiczną.

DEZINFORMACJA

- To stan odosobnienia, który może być wynikiem ograniczenia interakcji społecznych np. przez nadmierne korzystanie z Internetu.

CYBERPRZEMOC

- Zestaw reguł lub procesów, za pomocą których można określić preferencje użytkowników lub użytkowniczek sieci.

CYBERPRZEMOC

Forma przemocy stosowanej on line.

MANIPULACJA

Technika wpływania na ludzi w taki sposób, aby osiągnąć zamierzony cel.

BAŃKA INFORMACYJNA

Zjawisko, w którym użytkownicy i użytkowniczki otrzymują informacje zawężone do tego, co wcześniej widzieli i czytali.

DEZINFORMACJA

Celowe szerzenie fałszywych lub wprowadzających w błąd informacji z celu manipulacji opinią publiczną.

IZOLACJA

To stan odosobnienia, który może być wynikiem ograniczenia interakcji społecznych np. przez nadmierne korzystanie z Internetu.

ALGORYTM

Zestaw reguł lub procesów, za pomocą których można określić preferencje użytkowników lub użytkowniczek sieci.